

Kritik mot en kriminalvårdsmyndighet för att ha granskat ett brev från JO till en intagen

I ett beslut den 30 oktober 2001 anförde JO *Pennlöv* bl.a. följande.

Anmälan

I en anmälan anförde förtroenderådet Tidaholm – – – följande. Den 26 oktober 2000 tog vi emot ett brev från JO innehållande en handling i ett ärende. Brevet var poststämplat den 23 oktober 2000 och med gällande rutiner vid anstalten borde vi ha fått detta brev den 25 oktober, eftersom intagna får sina brev dagen efter att de anlät till anstalten. Eftersom vi fick brevet ytterligare en dag försenat, tilldrog det sig vår uppmärksamhet och vi misstänkte att det hade passerat via säkerhetschefen AA. I en anhållan till henne den 26 oktober begärde vi därför att få veta vilken form av granskning som brevet hade utsatts för. Hon svarade att brevet hade genomlysts av henne för att konstatera att det kom från JO. I och med detta svar kan två avvikelser från reglerna om brevgranskning konstateras. Således har AA dels granskat ett brev från en svensk myndighet, dels har hon inte underrättat oss om det, eftersom något meddelande om granskningen inte följde med brevet.

Utredning

Efter remiss anförde Kriminalvårdsmyndigheten Jönköping genom kriminalvårdschefen BB följande.

Granskning av myndighetspost skall ske i enlighet med 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL). Enligt denna bestämmelse får sådan granskning endast ske om brevet anges vara avsänt från svensk myndighet och det skäligen kan misstänkas att uppgiften är oriktig och förhållandena inte kan klargöras på annat sätt. Det framgår av anstaltens rutin rörande brevgranskning – – – att nattpersonalen vid misstanke enligt ovan skall vidarebefordra försändelsen till säkerhetsinspektören för granskning. Vidare framgår att kontakt skall tas med säkerhets- eller rättsvårdsinspektör om osäkerhet uppstår över hur hanteringen skall gå till. Detta för att säkerställa att myndighetspost ej granskas utan lagligt stöd. Enligt 73 § Kriminalvårdsstyrelsens anstaltsföreskrifter, KVVFS 1998:8, skall den intagne underrättas om att granskning av försändelsen skett. Detta står även inskrivet i anstaltens rutin angående brevgranskning.

I aktuellt ärende har säkerhetsinspektör AA granskat brev från JO till förtroenderådet vid anstalten medelst genomlysning. Det framgick ej av brevet att någon granskning skett. Hanteringen av brevet är felaktig såtillvida att någon

information om att granskning skett ej fanns på brevet. Det faktum att säkerhetsinspektören granskat brevet medelst genomlysning berodde på att det framkommit uppgifter som gjorde att brevet misstänktes komma från annan än JO. Säkerhetsinspektören deltog den 24 augusti 2000 vid ett konstellationsmöte med Rikskrim, Länskrim, SÄPO, säkerhetschefen på KVS samt övriga säkerhetsinspektörer i Göteborgsregionen. Vid detta möte informerades deltagarna om att brev från JO samt Länsrätten i Stockholm förekommit på andra anstalter, dock avsända från annan än någon av dessa myndigheter. Anstalten anser sig därför ha haft tillräcklig misstanke för att granska brevet medelst genomlysning.

Jag inspekterade anstalten Tidaholm den 23 november 2000. Vid den genomgång som hölls avslutningsvis uppgav säkerhetsinspektören AA bl.a. att hon granskat det aktuella brevet från JO, eftersom det fanns misstanke om att det skulle kunna komma från en annan avsändare. Information härom skulle hon ha fått vid ett konstellationsmöte som kriminalvården haft med polisen.

Med anledning av de uppgifter som AA lämnat företog kanslichefen hos JO, CC, en utredning. Resultatet av denna redovisas i en PM den 27 november 2000 avseende tjänsteanteckningar under tiden den 24–27 november.

Sammanfattningsvis framkom under den utredningen följande. Medlemmar vid konstellationsmötena är bl.a. DD, Rikspolisstyrelsen, EE och FF vid anstalten Kumla. Varken DD, EE eller FF kan erinra sig att man vid något möte diskuterat att det skulle finnas misstankar vad gäller försändelser i kuvert från JO, dock har frågan om advokatpost diskuterats.

Med anledning av uppgifterna i promemorian anmodades kriminalvårdsmyndigheten att yttra sig på nytt. I remissvaret anförde BB följande.

Tjänsteanteckningen från JO Jan Pennlöv har delgivits anstaltens säkerhetsinspektör som medger att hennes uppfattning om vad som sagts vid aktuellt möte väsentligt skiljer sig från de övriga medlemmarnas uppfattning. Kriminalvårdschefen BB har, med anledning av det inträffade, fört diskussioner med säkerhetsinspektören för att inskräpa vikten av att hon endast fattar beslut om granskning av brev på väldokumenterade misstankar.

Förtroenderådet har beretts tillfälle att yttra sig över remissvaren men inte hörts av.

Bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att det aktuella brevet från JO till förtroenderådet blivit utsatt för granskning i form av genomlysning. Vidare framgår att det inte på brevet fanns någon uppgift om att granskning skett. Underlåtenheten att på det sättet informera om granskningen strider mot Kriminalvårdsstyrelsens anstaltsföreskrifter och kan inte undgå kritik.

Det skydd för förtrolig kommunikation som regleras i 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt kan ses som en för intagna i kriminalvårdsanstalt anpassad form av det skydd som gäller varje medborgare enligt 2 kap. 6 § regeringsformen. Det är därför av synnerlig vikt att den som har att bedöma huruvida ett brev från t.ex. en myndighet skall granskas, vinnlägger sig om att göra en seriös bedömning av möjligheterna att klarlägga vem som är avsändare av brevet. I den mån det

bedöms nödvändigt att granska ett brev från en myndighet måste dessutom misstankarna beträffande avsändare vara väldokumenterade.

Huruvida det i praktiken kan klarläggas vem som är ett brevets avsändare på annat sätt än genom att granska brevet t.ex. med hjälp av genomlysning beror självfallet på omständigheterna i det särskilda fallet. I det nu aktuella fallet hade ett telefonsamtal till JO:s kansli med all sannolikhet kunnat klarlägga avsändarens riktighet utan att brevet hade behövt genomlysas eller bli föremål för någon annan form av granskning. Genomlysningen av brevet kan därför inte undgå kritik.

Vad som i övrigt framkommit motiverar inte något uttalande från min sida.